

Sygn. akt III AUa 740/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska- Lasoń (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	stażysta Emilia Romanik

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2013 r. w Gdańsku

sprawy I. C.

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji I. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 marca 2012 r., sygn. akt VII U 3257/11

1. umorzyć postępowanie apelacyjne w zakresie podjęcia wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012r.;
2. oddać apelację pozostałym zakresie;
3. wniosek o wypłatę odsetek przekazać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G..

Sygn. akt III AUa 740/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z urzędu od dnia 1 października 2011 r. wstrzymał ubezpieczonej I. C. wypłatę emerytury z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

Ubezpieczona wniosła odwołanie od powyższej decyzji, żądając jej uchylenia i nakazania pozwanemu podjęcia wypłaty emerytury począwszy od dnia

1 października 2011 r. z ustawowymi odsetkami od dnia wstrzymania wypłaty wskazując, że została naruszona zasada ochrony praw nabytych, a ponadto art. 103a ustawy narusza również zasadę bezpieczeństwa prawnego obywateli, zasadę przewidywalności prawa i burzy zaufanie do państwa i stanowionego przez nie prawa.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 8 marca 2012 r. oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

Ubezpieczona - urodzona dnia (...) - w dniu 7 marca 2007 r. wystąpiła do pozwanego z wnioskiem o emeryturę. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 27 marca 2007 r. przyznał I. C. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2007 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku, przy czym wypłatę świadczenia wstrzymano z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Decyzją z dnia 27 marca 2009 r. - na wniosek ubezpieczonej - pozwany podjął wypłatę emerytury od dnia 1 marca 2009 r. Emerytura była wypłacana do dnia 30 września 2011 r. Decyzją z dnia 4 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu od dnia 1 października 2011 r. wstrzymał wypłatę emerytury dla ubezpieczonej. Organ rentowy wskazał, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu, ponieważ I. C. kontynuuje zatrudnienie.

Okolicznością bezsporną jest, że ubezpieczona w dniu złożenia wniosku o emeryturę, a następnie przez cały okres jej pobierania nieprzerwanie pozostawała i nadal pozostaje w zatrudnieniu. Ubezpieczona bowiem od dnia 1 października 1990 r. jest nieprzerwanie zatrudniona w (...) Urzędzie Wojewódzkim w G..

W decyzji o przeliczenie emerytury z dnia 17 marca 2011 r. znajduje się informacja, że w przypadku emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. prawo do emerytury ulega zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia u pracodawcy, u którego byli zatrudnieni bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, jeżeli stosunek pracy nie zostanie rozwiązany przed 1 października 2011 r. - bez względu na wiek emeryta i wysokość osiągniętych przychodów.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do zasadności wydania zaskarżonej decyzji i zawieszenia wypłaty emerytury ubezpieczonej z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia.

Sąd I instancji wskazał, że ustawą z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r., Nr 257, poz. 726) ustawodawca dokonał zmiany w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polegającej m.in. na wprowadzeniu art. 103a o treści: prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z mocy art. 28 ustawy zmieniającej przepis art. 103a ustawy emerytalnej jest od 1 października 2011 r. stosowany także do osób, które prawo do emerytury nabyły przed 1 styczniem 2011 r.

Sąd Okręgowy zważył, że treść przepisu 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i treść art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nie budzą wątpliwości. Ich treść jest jasna i zrozumiała. Nie ma również wątpliwości, że dotyczą w sposób bezpośredni ubezpieczonej, skutkując obowiązkiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wstrzymania wypłaty

jej świadczenia emerytalnego, skoro ubezpieczona kontynuuje zatrudnienie bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Ubezpieczona w treści odwołania powołuje się na ochronę praw nabytych i zasadę demokratycznego państwa prawa.

Ustosunkowując się do tych zarzutów wskazać trzeba, że wbrew literalnemu brzmieniu art. 103a ustawy emerytalnej zawieszeniu nie ulega prawo do emerytury lecz wypłata świadczenia emerytalnego. Podkreślić należy, że ochronie z punktu widzenia zasady ochrony praw nabytych podlega prawo do świadczenia, a nie sposób jego ustalania. Niewątpliwie nowelizacja nie pozbawiła ubezpieczonej prawa do emerytury. Prawo I. C. do emerytury zostało bowiem ustalone decyzją z dnia 27 marca 2007 r., po spełnieniu ustawowych przesłanek wymaganych do jego uzyskania. Prawa do świadczenia emerytalnego ubezpieczona nie została pozbawiona. Zmieniono jedynie zasady wypłaty świadczenia w stosunku do osób kontynuujących zatrudnienie. Wskazuje na to usytuowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który to przepis zawarty jest w Dziale VIII odnoszącym się do zasad ustalania świadczeń w rozdziale 2, dotyczącym zawieszania lub zmniejszania świadczeń. Przepisy regulujące powstanie i ustanie prawa do świadczeń zawarte są w rozdziale 1 Działu VIII ustawy.

Podkreślić również trzeba, że art. 103a został dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 r., Nr 257, poz. 1726) z dniem 1 stycznia 2011 r., a w ustawie tej znalazły się przepisy regulujące kwestie intertemporalne, związane z nowelizacją. I tak zgodnie z art. 27 ustawy zmieniającej Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, poinformuje osoby pobierające emerytury o obowiązujących, od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej, warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury. Natomiast zgodnie z art. 28 ustawy zmieniającej, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że zmiana brzmienia dotychczas obowiązujących przepisów i jej skutki były znane skarżącej co najmniej od daty doręczenia jej decyzji ZUS o przeliczeniu emerytury z dnia 17 marca 2011 r., w której została poinformowana o warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania zatrudnienia. Ubezpieczona miała zatem okres co najmniej półroczny na podjęcie decyzji co do kontynuowania zatrudnienia, bądź skorzystania ze świadczenia emerytalnego. W takiej sytuacji nie można zasadnie twierdzić, by zarzut utraty zaufania do instytucji państwowych był uzasadniony.

Nadto, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że celem wprowadzenia kwestionowanego przez ubezpieczoną rozwiązania jest zachęcenie osób spełniających warunki do uzyskania emerytury do opóźnienia decyzji o przejściu na emeryturę i kontynuowanie zatrudnienia w macierzystym zakładzie pracy. Zwraca się uwagę, że w dobie kryzysu gospodarczego i spadku dochodów ze składek, rozwiązanie zwiększające równolegle wydatki FUS na emerytury pogłębia deficyt tego funduszu i pośrednio wpływa na wzrost wydatków budżetowych. Należy też podkreślić, że w warunkach kryzysu gospodarczego, gwałtownie spada liczba miejsc pracy, co wymagało podjęcia przez ustawodawcę działań zmierzających do odzyskania miejsc pracy, które obecnie zajmowane są przez emerytów.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy nie dopatrył się w kwestionowanej przez ubezpieczoną regulacji naruszenia ochrony praw nabytych, czy naruszenia zasady demokratycznego państwa prawa.

Wniosek ubezpieczonej o wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego

z zapytaniem prawnym nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem Sąd Okręgowy nie stwierdził takiej potrzeby. Zważyć trzeba, że przepis art. 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1997 r., nr 78., poz. 483 ze zm.) nie obliguje sądu, a jedynie umożliwia sądowi przedstawienie Trybunałowi pytania prawnego. Przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego przez sąd na podstawie wskazanego przepisu wchodzi w rachubę, gdy to sąd, a nie strona, poweźmie wątpliwości co do zgodności aktu prawnego z Konstytucją RP.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji oddalił odwołanie ubezpieczonej na podstawie wyżej cytowanych przepisów i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiodła ubezpieczona I. C. zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego przez błędne uznanie, że art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie narusza art. 2 Konstytucji RP, to jest nie narusza wynikającej z tego przepisu zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, w tym zasad: pewności prawa, bezpieczeństwa prawnego, niedziałania prawa wstecz, ochrony praw nabytych, przewidywalność działań państwa.

W konsekwencji wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz nakazanie organowi rentowemu podjęcie wypłacania świadczenia emerytalnego począwszy od 1 października 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wstrzymania wypłaty.

Jednocześnie skarżąca wniosła o wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym: czy art. 103a

ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodany przez art. 6 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726), w zakresie w jakim zawiesza już nabyte prawo do emerytury oraz w zakresie w jakim uzależnia realizację prawa do emerytury od rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury - jest zgodny z art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, to jest wynikającą z tego przepisu zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, w tym zasadami: pewności prawa, bezpieczeństwa prawnego, nie działania prawa wstecz, ochrony praw nabytych, przewidywalności działań państwa.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawczyni podniosła, że stanowisko Sądu, o ile zgodne z dyspozycją art. 103a ustawy, pozostaje w sprzeczności z przepisami nadrzędnymi wobec ustawy, tj. art. 2 Konstytucji RP. Przepis ten nie chroni praw nabytych, narusza również zasadę bezpieczeństwa prawnego obywateli, zasadę przewidywalności prawa, burzy zaufanie do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Ubezpieczona w piśmie procesowym z dnia 4 lutego 2013 r. wskazała, że w związku z tym, że pozwany uznał powództwo dotyczące zmiany decyzji wstrzymującej z dnia 4 października 2011 r. i wznowił bieżącą wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2013 r. - ograniczyła roszczenie względem ZUS jedynie do żądania wypłacenia zaległych świadczeń, tj. za okres od 1 października 2011 r. do 22 listopada 2012 r. wraz z należnymi odsetkami do dnia wypłaty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Postępowanie apelacyjne w zakresie podjęcia wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. należało umorzyć, a apelacja wnioskodawczyni I. C. w pozostałym zakresie podlegała oddaleniu.

Ubezpieczona w piśmie procesowym z dnia 4 lutego 2013 r. ograniczyła roszczenie względem ZUS jedynie do żądania wypłacenia zaległych świadczeń, tj. za okres od 1 października 2011 r. do 22 listopada 2012 r. wraz z należnymi odsetkami do dnia wypłaty.

Zgodnie z art. 391 § 2 k.p.c. w razie cofnięcia apelacji Sąd drugiej instancji umarza postępowanie apelacyjne i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Umorzenie postępowania nastąpi przy ustaleniu, że cofnięcia dokonano ze skutkiem prawnym (por. art. 355 § 1 k.p.c.).

W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ustawodawca wprowadził szczególną regulację stanowiąc w art. 469 k.p.c., że Sąd uzna zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 stycznia 1997 r., I PKN 74/96, OSNP 1997/17/318 wskazał, że użycie w powyższym przepisie słowa „także” oznacza, że poza wymienioną w nim przesłanką dopuszczalności cofnięcia środka zaskarżenia, jaką jest „słuszny interes pracownika”, są jeszcze inne, które należy uwzględniać, a których trzeba poszukiwać w innych przepisach Kodeksu postępowania cywilnego – t.j. art. 203 § 4 k.p.c., który stanowi, że sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Wprawdzie art. 203 § 4 k.p.c. nie przewiduje takiej czynności, jak cofnięcie środka odwoławczego, lecz zarówno art. 398²¹ k.p.c., jak i art. 391 k.p.c., odsyłając do innych przepisów dla siebie nieswoistych, stanowi o ich odpowiednim stosowaniu.

Wnioskodawczyni domagała się podjęcia wypłaty emerytury wstrzymanej od dnia 1 października 2011 r. decyzją organu rentowego z dnia 4 października 2011 r. Jednakże z uwagi na okoliczność, że pozwany wznowił wypłatę bieżącej emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. apelująca ograniczyła apelację.

W ocenie Sądu Apelacyjnego cofnięcie apelacji we wskazanym zakresie w świetle przytoczonych okoliczności i uregulowań prawnych uznać należy za dopuszczalne.

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 391 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

Przedmiotem sporu na etapie postępowania apelacyjnego było, czy organ rentowy powinien wznowić ubezpieczonej wypłatę świadczenia emerytalnego za okres od 1 października 2011 r. do 22 listopada 2012 r. wraz z należnymi odsetkami.

W tym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, uzasadniających ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

Bezspornym było, że ubezpieczona w dniu 7 marca 2007 r. wystąpiła do pozwanego z wnioskiem o emeryturę. Organ rentowy decyzją z dnia 27 marca 2007 r. przyznał I. C. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2007 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku, przy czym wypłatę świadczenia wstrzymano z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Decyzją z dnia 27 marca 2009 r. - na wniosek ubezpieczonej - pozwany podjął wypłatę emerytury od dnia 1 marca 2009 r. Emerytura była wypłacana do dnia 30 września 2011 r. Decyzją z dnia 4 października 2011 r. pozwany z urzędu od dnia 1 października 2011 r. wstrzymał wypłatę emerytury dla ubezpieczonej. Organ rentowy wskazał, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu, ponieważ I. C. kontynuuje zatrudnienie.

Ubezpieczona w dniu złożenia wniosku o emeryturę, a następnie przez cały okres jej pobierania nieprzerwanie pozostawała i nadal pozostaje w zatrudnieniu. Ubezpieczona bowiem od dnia 1 października 1990 r. jest nieprzerwanie zatrudniona w (...) Urzędzie Wojewódzkim w G..

Sąd Apelacyjny wyraża stanowisko, że nabycie prawa do emerytury powinno być oceniane przez pryzmat reguł prawnych, jakie obowiązywały w tej właśnie dacie. Inna interpretacja, czy też przyjmowanie do stosowania przepisów późniejszych ograniczających prawo do emerytury osobie, która już to prawo nabyła może oznaczać naruszenie konstytucyjnej zasady praw nabytych.

Dodać należy, że w czasie, gdy wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę (7 marca 2007 r.) obowiązywał art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Przepis powyższy był przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04, OTK-A 2006/2/15, stwierdził, że art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że kilkakrotnie wypowiedział się w kwestii dopuszczalności zawieszania lub ograniczania świadczeń emerytalnych (zob. orzeczenia z dnia: 3 listopada 1992 r., K 12/92, OTK w 1992 r.,

cz. II, poz. 24; 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK w 1992 r. cz. I, poz. 7; wyroki z: 27 listopada 1997 r., U 11/97, OTK ZU nr 5-6/1997, poz. 67; 20 grudnia 1999 r., K 4/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 165; 5 listopada 2002 r., P 7/01,

OTK ZU nr 6/A/2002, poz. 80). W świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, ograniczenie prawa do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych w sytuacji uzyskiwania innych dochodów, w tym wynagrodzenia z tytułu pracy, jest co do zasady dopuszczalne. Zawieszenie lub ograniczenie tych świadczeń nie powinno jednak przekraczać określonej miary i podlega ocenie z punktu widzenia zasady proporcjonalności i niearbitralności. W tak wyznaczonych granicach ustawodawca ma swobodę określenia konkretnych przesłanek zawieszania lub ograniczania świadczeń emerytalno-rentowych przez osoby uzyskujące dodatkowy dochód lub wynagrodzenie. Realizacja prawa do zabezpieczenia społecznego wymaga sprecyzowania w ustawie przesłanek nabycia i przesłanek korzystania

z prawa do emerytury. Rozważany przepis konstytucyjny nie wyklucza uzależnienia pobierania świadczeń emerytalnych od przerwania lub ograniczenia dotychczasowej działalności zawodowej. Trybunał Konstytucyjny nie podzielił poglądu, że do istoty prawa do zabezpieczenia społecznego należy prawo emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny, do pobierania świadczeń emerytalnych bez przerwania dotychczasowej działalności zawodowej. Umożliwienie pobierania świadczeń emerytalnych bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy wykracza poza konstytucyjny zakres prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego. Przepis art. 103 ust. 2a ustawy

o emeryturach i rentach z FUS nie narusza zatem istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego i nie pozbawia wymaganego przez konstytucję minimum życiowego osób, które osiągnęły wiek emerytalny. Trybunał podkreślił,

że przesłanka zawieszania prawa do emerytury określona w powyższym przepisie jest w pełni zależna od swobodnego wyboru dokonanego przez zainteresowanego. Ubezpieczony może zawsze doprowadzić do rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, co umożliwi uzyskanie świadczeń emerytalnych. Osoby, które na gruncie przepisów ustawy nabyły prawo do emerytury, zachowują

to prawo, jednakże realizacja uzależniona jest od rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego całkowite zawieszenie świadczeń w razie nierozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą nie ma charakteru arbitralnego i nie narusza zasady proporcjonalności, ponieważ odpowiada istocie konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego i ma na celu realizację zadań państwa w zakresie zapewnienia pełnego, produktywnego zatrudnienia.

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego dotyczącym zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, istota tej zasady sprowadza się do nakazu takiego stanowienia i stosowania prawa, by obywatel mógł układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki prawne, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji (zob.

np. orzeczenie TK z dnia 24 maja 1994 r., K 1/94, OTK w 1994 r., cz. I, poz.

10, s. 78; wyrok z dnia 2 czerwca 1999 r., K 34/98, OTK ZU nr 5/1999, poz. 94,

s. 482). Z ogólnej zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa wynika szereg zasad szczegółowych, do których należy m.in. zasada niedziałania prawa wstecz, obowiązek wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniej *vacatio legis* oraz zasada ochrony praw nabytych. Ta ostatnia zasada ochrony praw nabytych zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczania praw podmiotowych przysługujących jednostce lub innym podmiotom prywatnym występującym w obrocie prawnym. Zasada ochrony praw nabytych zapewnia ochronę praw podmiotowych - zarówno publicznych, jak

i prywatnych, a także maksymalnie ukształtowanych ekspektatyw tych praw, a więc sytuacji prawnych, w których zostały spełnione wszystkie zasadnicze przesłanki ustawowe nabycia określonych praw podmiotowych określone przez prawo. Ochrona praw nabytych nie oznacza przy tym nienaruszalności tych praw i nie wyklucza stanowienia regulacji mniej korzystnych. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że odstępianie od zasady ochrony praw nabytych jest dopuszczalne, jeżeli przemawiają za tym inne zasady, normy lub wartości konstytucyjne. Zasada ochrony praw nabytych chroni wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne. Istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których uprawniony musi liczyć się z tym,

że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, w tym również zmian, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane prawa podmiotowe.

Odnosząc powyższe rozważania Trybunału Konstytucyjnego do niniejszej sprawy należało stwierdzić, że dniu nabycia prawa do emerytury ubezpieczoną obowiązywało ograniczenie wynikające z treści art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ubezpieczona miała świadomość, że składając wniosek o emeryturę świadczenie z tego tytułu nie będzie jej wypłacane, gdyż nie rozwiązany został stosunek pracy i ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie z dotychczasowym pracodawcą. Ubezpieczona dokonała zatem stosownego wyboru i należy przyjąć, że akceptowała ten wybór.

Zdaniem Sądu II instancji skoro treść art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest identyczna z nieobowiązującym już art. 103 ust. 2a tej ustawy to można uznać analogicznie, że również w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia zasady ochrony praw nabytych wyrażonej art. 2 Konstytucji RP. W związku z tym wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego z zaproponowanym przez wnioskodawczynię pytaniem prawnym było bezprzedmiotowe. Jedynie od sądu orzekającego zależy, czy w konkretnej sprawie zasadne jest wniesienie pytania prawnego co do zgodności aktu normatywnego z konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 lutego 2012 r., II FSK 2491/11, LEX nr 1137651).

Przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS został uchylony z dniem 8 stycznia 2009 r. przez art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. nr 228, poz. 1507).

Powyższa zmiana oznaczała, że od dnia 8 stycznia 2009 r. możliwe było pobieranie świadczenia emerytalnego wraz z wynagrodzeniem ze stosunku pracy.

W niniejszej sprawie jest bezsporne, że ubezpieczona nie rozwiązała stosunku pracy z pracodawcą, u którego była zatrudniona w dniu nabycia prawa do emerytury.

Z dniem 1 stycznia 2011 r. do ustawy o emeryturach i rentach z FUS został dodany – przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) - art. 103a, który stanowi, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Z kolei w myśl przepisu art. 28 ustawy nowelizującej - do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy [tj. przed 1 stycznia 2011 r.] przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 [tzn. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych] oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Biorąc powyższe pod uwagę należało uznać, że ubezpieczona prawo do emerytury nabyła przed dniem 8 stycznia 2009 r. W okresie między 8 stycznia 2009 r. a 30 września 2011 r. uzyskała możliwość pobierania zarówno emerytury, jak i wynagrodzenia z tytułu nierozwiązanego stosunku pracy. Od dnia 1 października 2011 r. zaczął obowiązywać przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, który – podobnie jak w stanie prawnym obowiązującym w dniu nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury, tj. w dniu 1 marca 2007 r. – wyklucza możliwość pobierania emerytury oraz wynagrodzenia ze stosunku pracy.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12 orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r., Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis utracił moc z dniem 22 listopada 2012 r., tj. z dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw RP, na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP (Dz. U. 2012, poz. 1285).

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył jednak sytuacji odmiennej niż ta, w jakiej znalazła się ubezpieczona. Orzeczenie powyższe odnosi się jedynie do tych ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 30 września 2011 r., czyli w czasie, gdy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS umożliwiały nabycie prawa do emerytury oraz kontynuowania dotychczasowego zatrudnienia (bez konieczności rozwiązania stosunku pracy). Tylko ci ubezpieczeni nie musieli dokonywać wyboru między kontynuowaniem zatrudnienia a przejściem na emeryturę. Zmiana tych zasad przez art. 28 ustawę z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw – tj. przez art. 28 - oznaczała w istocie wprowadzenie nowej treści „ryzyka emerytalnego”. Tymczasem zasada zaufania do państwa i prawa, oparta na pewności prawa, powinna być szczególnie zachowywana w przypadku, gdy dotyczy ona decyzji o poważnym znaczeniu życiowym. Im dłuższa jest perspektywa czasowa działań podejmowanych przez jednostkę, tym silniejsza

powinna być ochrona zaufania do państwa i stanowionego prawa. Przepis art. 28 w/w ustawy zasadę tą naruszył. Wskazany przepis spowodował, że osoby, które przeszły na emeryturę w okresie, kiedy nie było obowiązku rozwiązania stosunku pracy w celu uzyskania emerytury (czyli od stycznia 2009 r. do końca 2010 r.), musiały mimo to zrezygnować z pracy do końca września 2011 r. Gdyby w momencie przejścia na emeryturę osoby te wiedziały, że muszą przerwać zatrudnienie, to wówczas być może w ogóle nie składałyby wniosków emerytalnych i kontynuowałyby zatrudnienie. Podstawy stosunku ubezpieczeniowego - także w zakresie ubezpieczeń społecznych - powinny się opierać na przeświadczeniu, że po upływie określonego czasu ubezpieczony otrzyma określone świadczenie.

Jak wskazano wyżej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie odnosi się do sytuacji ubezpieczonej, wobec której w dniu nabycia prawa do emerytury, jak i od dnia 1 października 2011 r. obowiązywały analogiczne zasady. Przepisy wykluczały możliwość łącznego pobierania emerytury i wynagrodzenia z tytułu kontynuowanego stosunku pracy. W przypadku ubezpieczonej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nie miał w ogóle zastosowania. Należy też podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, nie stwierdził niekonstytucyjności przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację I. C., o czym orzekł w punkcie drugim sentencji wyroku.

Wniosek ubezpieczonej o wypłatę odsetek zgłoszony po raz pierwszy w apelacji Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. - przekazał do rozpoznania organowi rentowemu, o czym orzeczono w punkcie trzecim sentencji wyroku.